

**D. PROTASE, *ORIZONTURI DACO-ROMANE*, VOL. II,
CLUJ-NAPOCA, EDITURA NAPOCA STAR, 2005, 432 P.**

Cu zece ani în urmă a apărut vol. I din **Orizonturi daco-romane**, (Cluj-Napoca, Editura Carpatica, 1995), cuprinzând 42 de articole și studii, strânse într-o carte de peste 400 de pagini, datorate distinsului arheolog, epigrafist, numismat și istoric, de largă viziune interpretativă, D. Protase.

Pe lângă numeroasele și importante monografii, între care menționăm: **Problema continuității în Dacia în lumina arheologiei și numismaticii**, (București, 1966); **Riturile funerare la daci și daco-romani**, (București, 1971); **Un cimitir dacic din epoca romană la Soporul de câmpie**, (București, 1975); **Autohtonii în Dacia**, vol. I, (București, 1980); și **Autohtonii în Dacia**, vol. II, (București, 2000); **Obreja. Așezarea și cimitirul daco-roman, secolele II-IV. Dovezi ale continuității în Dacia**, (Cluj-Napoca, 2002), de-a lungul a mai bine de jumătate de secol de activitate științifică D. Protase a publicat numeroase articole, studii, recenzii și note, în diverse reviste de specialitate din țară și din străinătate. Cum aceste articole și studii au apărut în reviste tot mai greu de găsit, cu trecerea anilor, D. Protase, a avut fericita inspirație și inițiativă, demnă de toată grațitudinea noastră, de a face o selecție din studiile și articolele publicate în ultimele cinci decenii pe care le dăruiește cu generozitate: istoriografiei românești, în fapt tuturor celor interesați de problematica lumii și civilizației dacice, daco-romane și postromane. Așa s-a născut în 1995 primul volum din **Orizonturi daco-romane**” (cf. și prezentarea noastră din *Monitorul de Bacău*, An II, Nr. 125 (185), din 28 mai 1996, p. 6A), iar acum volumul II cu același titlu.

Istoricul și arheologul D. Protase a păstrat nu numai titlul volumului I, dar și structura lucrării. Prin titlul culegerii și structura cărții, între ele două volume există o firească și evidentă continuitate. În culegerea de studii și articole din 1995, autorul nota: „volumul de față, care reprezintă doar o mică parte a strădaniei mele din ultimele patru decenii și mai bine”, lăsând astfel loc unei continuări. Această continuare, așteptată și necesară, a venit acum. Volumul II din **Orizonturi daco-romane**, apărut la Editura Napoca Star, din Cluj-Napoca, în 2005, însumând 432 de pagini, este structurat, asemeni volumului I din 1995, în următoarele capitole: I. **Dacia independentă**, (p. 9-35); II. **Dacia romană**, (p. 39-292); III. **Dacia postromană**, (p.295-351); și IV. **Varia** (p.355-426). Din menționarea capitolelor și numărului de pagini, rezultă evident, așa cum știm despre întreaga activitate a distinsului autor, că

ponderea cea mai mare a preocupărilor sale științifice a avut drept obiectiv problematica Daciei romane.

Din cele 56 de studii și articole cuprinse în acest volum, rod al unei activități de jumătate de secol, în câmpul istoriografiei românești, 29 de studii și articole, deci 51,78% din totalul lucrărilor, și respectiv 58,5% din numărul total de pagini, sunt consacrate Daciei romane.

Simpla menționare, selectivă, a titlurilor de studii și articole evidențiază larga paletă a preocupărilor științifice ale autorului.

Din capitolul **Dacia independentă** menționăm studiile: **Considerations sur le rites funéraires des Daces**, și **Quand la capitale de Décébale est-elle tomnée aux mains des Romains?**.

Din bogatul capitol consacrat **Daciei romane** semnalăm câteva lucrări științifice, atât pentru importanța lor cât și pentru a provoca interesul posibilului cititor: **La permanence des Daces en Dacie romaine telle qu'elle résulte de l'archéologie**; **Tezaurul de monede romane imperiale de la Cristești pe Mureș**; **Un castru roman de pământ la Livezile, pe granița de nord a Daciei**; **O așezare dacică de epocă romană la Ocna Sibiului**; **Progresul științei și tehnicii în timpul romanilor**; **Lupa Capitolina și semnificația ei istorică**; **La genèse des villes dans la Dacie romaine**.

Articole și studii interesante sunt reunite și în capitolul intitulat **Dacia postromană**. Dintre acestea reținem: **Procesul de romanizare și dănuirea romanității în Dacia**; **Considerații privind etnogeneza românilor în lumina vechilor și noilor cercetări**; **Romanizarea și creștinismul – componente de bază ale continuității etno-culturale în spațiul daco-roman**.

Din ultimul capitol, **Varia**, am semnalat: **Vasile Pârvan despre etnogeneza românilor**; **Unitate și continuitate pe teritoriul Daciei Vechi în perioada finală a etogenezei romanilor (sec. IV – VII)**; **Daci, romani, români pe teritoriul străbun**; **similitudini în romanizarea și etnogeneza la popoarele neolatine**.

Toate studiile și articolele selectate și incluse în cele două volume din **Orizonturi daco-romane**, întregesc opera arheologului și istoricului D. Protase, o operă consistentă și prestigioasă.

Ar mai fi de remarcat un fapt. Dacă primul volum din **Orizonturi daco-romane**, a apărut într-un moment important al vieții și operei istoricului D. Protase, respectiv 70 de ani de viață, acest al doilea volum, a apărut, în preajma marcării altui important moment din viața și activitatea distinsului romanist, împlinirea a 80 de ani de viață (născut la 1 februarie 1926) și peste

jumătate de secol de activitate în slujba arheologiei, epigrafiei și numismaticii, în fapt în slujba istoriografiei românești.

Așa cum am spus și în articolul aniversar, din deschiderea acestui sumar al revistei de istorie Zargidava, îmi fac o datorie de suflet din a ura, din centrul spațiului în care au trăit dacii liberi în epoca romană, distinsului arheolog, numismat și epigrafist, în fapt autenticului savant D. Protase, viață lungă, sănătate și fericire lângă cei dragi, și noi realizări științifice.

Realizările domnului D. Protase din ultimii ani dovedesc puterea sa de muncă, valoarea științifică a lucrărilor sale, prospețimea ideilor și capacitatea lor modelatoare. Putem conchide, că, în fapt, cu fiecare realizare Domnul Prof.univ.dr. D.Protase, membru de onoare al Academiei Române, se dovedește a fi tânăr în relația cu adevărul științific și munca tenace, rodnică și cu rezultate impresionante.

Ioan Mitrea